

(א) לעיל כ: ד"ה, (ב) לעיל י"ג, (ג) לעיל כ"ה, (ד) לעיל ל"ג, (ה) לעיל ק"ח, (ו) לעיל י"ג, (ז) רש"ל מ"ז, (ח) ד"ה א"ל

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ובעל וכו' יפה ומתרחק כל כך:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה באנו למהלוקת וכו' דאבן נמי חיינו בור. עין לעיל דף כח ע"כ תוס' ד"ה ויטווק:

רבינו חננאל

אמר רב חסדא מודה רב בבור ברשותו כו'. פירש רבי חננאל דצוק"ל כגון שהכניס שורו בחצר חבירו ברשותו ונפל לבור. דאמר ל"י בעל השור מה נפשו כו'. תני רב חנניה לסיועי לרב. ק"ל רב. פיר"ל דהני כוליהו משנינא אליבא דרב, ותני נמי רב חנניה לסיועיה, היילתא כותיה דרב בהא. נימא כורה גרם. ור"ח ד"ל פ"י הכורה הוא אינו כורה בתוך הבור אלא במקום אחר הוא כורה ומכח הכורה נבעת השור ונפל, וכתב דהכורה פטור משום דיוכל לומר אנא ברשות קא עבידנא. ופיר"ח דצ"ל, היילתא כו'. נתן, דאוקמינא מתני' כותיה, (ופירק) ופירקן רבא, ר' נתן דיינא הוא ונחית לעומקא דדינא.

וזה וזה צבור. ואפילו הכי אשמועינן מתניתין דפטור הואיל ולא מהצלת מית אלא מהצטא וקרקע עולם דבני רה"ר היקמו: **רבה אמר הכא נמאי עסקינן.** דקמני לאחריו חייב: **נמסר נפול על אפיה.** ברישא ומקמי דמטא לקרקעיתא נמסר נפול על גביה: **דאמרי ציה.** הצלת שניכם צו דמחילת נפילתו והועיל צו להמית היא המיתתו: **הכא בנזקי צור צבור.** שהשור נכנס לחצר צעה"כ שלא ברשות ולא הפקיר לא רשותו ולא צורו ונפל לצור והצליח את מימיו: **דרך נפילה.** על פניו משמע דרוב צהמות הנופלין בעומק על פניהם נופלים: **נפל לפניו מקול הכרייה חייב ואמאי נימא כורה גרם ליה.** וכורה פטור הוא דגרמא בעלמא הוא ^(א) (ואפילו הכורה בעל הבור איכא למיפטריה מהאי טעמא דכיון דמשום גרמא נפל אסתלק חיוצא דבור מיניה ורמי אפשיעוהא דקול הכורה וההוא גרמא בעלמא דפטור ע"י) וכשאין הכורה בעל הבור עסקינן אלא שהוא שצירי וכגון שהיתה צור כרויה ועומדת קודם לכן דאי האי כרייה הוא כורה חייב דאין שליח לדבר עבירה דאסור לקלקל רה"ר: **בעל הבור הויא עביר.** כלומר בתוך שלו נמאץ המוק וכל לפניו מקול הכרייה חייב לאחריו מקול הכרייה פטור וזה וזה בבור אמר מר נפל לפניו מקול הכרייה חייב ואמאי נימא כורה גרם ליה אמר רב שימי בר אשי הא מני רבי נתן היא דאמר יבעל הבור הויא קא עביר ^(ב) ודכל היכא דלא אפשר לאשתלומי מוהאי משתלם מוהאי דתניא שור שדחף את חבירו לבור בעל השור חייב בעל הבור פטור ^(ג) רבי נתן אומר יבעל השור משלם מחצה ובעל הבור משלם מחצה והתניא רבי נתן אומר יבעל הבור משלם ג' חלקים ובעל השור רביע לא קשיא והא בתם הא במועד ובתם מאי קסבר אי קסבר האי כוליה הויא עבד והאי כוליה הויא עבד האי משלם פלגא והאי משלם פלגא ואי קסבר

זה וזה בבור רב למעמיה ^(ד) דאמר רב בור שחייבה עליו תורה להבילו ולא לחבטו ושמואל אמר בבור בין מלפניו בין מלאחריו חייב שמואל למעמיה דאמר להבילו וכל שכן לחבטו אלא היכי דמי לאחריו מקול הכרייה דפטור יכגון דנתקל בבור ונפל לאחוריו הבור חוץ לבור איתביה בבור בין לפניו בין לאחריו חייב תיובתא דרב אמר רב חסדא מודה רב בבור ברשותו דחייב משום דאמר ליה ממה נפשך אי דהבילא מית הבילא דידך הוא אי דהבילא מית חבטא דידך הוא רבה אמר הכא במאי עסקינן במתהפך דנפל אאפיה ואתהפך ונפל אגביה דהבילא דאדמי כיה אדמי כיה ביה ר' יוסף אמר הכא בנזקי בור בשור עסקינן מאי ניהו שהבאיש את מימיו דלא שגא לפניו ולא שגא לאחריו מיחייב תני רב חנניה לסיועי לרב ונפל עד שיפול דרך נפילה מכאן אמרו נפל לפניו מקול הכרייה חייב לאחריו מקול הכרייה פטור וזה וזה בבור אמר מר נפל לפניו מקול הכרייה חייב ואמאי נימא כורה גרם ליה אמר רב שימי בר אשי הא מני רבי נתן היא דאמר יבעל הבור הויא קא עביר ^(ה) ודכל היכא דלא אפשר לאשתלומי מוהאי משתלם מוהאי דתניא שור שדחף את חבירו לבור בעל השור חייב בעל הבור פטור ^(ו) רבי נתן אומר יבעל השור משלם מחצה ובעל הבור משלם מחצה והתניא רבי נתן אומר יבעל הבור משלם ג' חלקים ובעל השור רביע לא קשיא והא בתם הא במועד ובתם מאי קסבר אי קסבר האי כוליה הויא עבד והאי כוליה הויא עבד האי משלם פלגא והאי משלם פלגא ואי קסבר

שמואל למעמיה דאמר להבילו וכו"ש להבטו. וא"ת דלמא כי מחייב צבצטו היינו כשנתקל צבור אצל הכא הכרייה גרם לו ליפול וגם נחצט צקרקע עולם זהא הוה פטור וי"ל דשפיר הוה לטעמיה דאשכחן דמחייב צבצטו כשנחצט על ידי מעשיו: **בעל השור חייב.** פ"י מחצה ובעל הבור פטור לגמרי גזירת הכתוב מוגבל שמה שור או חמור מעצמו ולא שיפילוהו אחרים כדפרישית פירק קמא (דף י"ג, וס"ז):

ובעל הבור משלם מחצה. שטותה או מהלך צלילה קאמר דאי צפקס ציוס הא תנינא לעיל דפטור וכי תימא ד"מ כשנפול מעצמו אצל הפילוחו אחרים חייב א"כ כשנפול נמי מעצמו ליחייב דמחילתו בפשיעה פן יפול ע"י שוריים וסופו צאונם חייב אלא על כרחיך שור פקס נשמר יפה ^(א) ומתקן כל כך מן הבור שאין שוריים אחרים יכולין להפילו צמוכו: **לעולם קסבר האי פלגא נוקא בו' אנא תוראי בבירך** אשכחיתיה. וא"ת כיון דפלגא נוקא עזד מה סבדא היא זו דמשום דאשכחיה צבור משלם יותר ממנה שהיוק והיה רוצה ר"י לפרש דה"ק האי פלגא הויא עביר בעיד בעלמא כגון צשני שוריים שהיוקו אצל הכא צבור שדחף חצירו לצור הבור כוליה הויא עביר כדלמא את קטלמיה דצבירך אשכחיתיה ולכן מאי דלית לי לאשתלומי מיניה משתלמנא מינק וחזר צו ר"י מפירוש זה דא"כ מועד ל"י נתן אמאי משלם מחצה כי היכי דמהני שותפות לצור שאין הבור משלם אלא חצי ממנה שהיוק כמו כן יועיל שותפות הבור לשור ולא שלם השור מחצה וצמס נמי איכא להקשות אמאי משלם רביע ע"כ נראה דצור נמי פלגא נוקא עזד ומשום שגמר ההיוק ודומה כמי שעשאו כולו אמרין כי ליכא לאשתלומי מצעל השור משתלם מצעל הבור:

שור

האי פלגא הויא עבד והאי פלגא הויא עבד בעל הבור משלם פלגא ובעל השור רביע ואידך ריבעא מפסיד אמר רבא ^(א) רבי נתן דיינא הוא ונחית לעומקא דדינא לעולם קסבר האי כוליה הויא עבד והאי כוליה הויא עבד ודקא קשיא לך לשלם האי פלגא והאי פלגא משום דאמר ליה בעל השור לבעל הבור שותפותאי מאי אהניא לי איבעית אימא לעולם קסבר האי פלגא הויא עבד והאי פלגא הויא עבד ודקא קשיא לך בעל הבור משלם פלגא ובעל השור משלם רביע ואידך ריבעא נפסיד ^(ב) משום ^(ג) דאמר ליה בעל השור לבעל הבור אנא תוראי בבירך אשכחיתיה את קטליתיה מאי דאית לי לאשתלומי מוהיאך משתלמנא מאי דלית לי לאשתלומי מוהיאך משתלמנא ממך: אמר רבא ^(ד) הניח אבן ע"פ הבור ובא שור ונתקל בה ונפל בבור באנו למחלוקת ר' נתן ורבנן פשיטא מהו דתימא התם הוא דאמר בעל הבור לבעל השור אי לאו בירא דירי תוראי דידך הוה קטיל ליה אבל הכא מצי א"ל בעל אבן לבעל הבור אי לאו בירא דידך אבנא דירי מאי הוה עבדא אי הוה מיתקל בה הוה נפל וקאי קמ"ל דאמר ליה אי לאו אבן לא הוה נפיל לבירא איתמר שור

בסופה דף י"ג: **שותפותאי מאי אהניא לי.** צללו שותפות נמי פלגא הוא דמשתלמנא וכיון דבעל הבור נמי כוליה הויא עביר בעיד משלם ג' חלקים: **אם קטליתיה.** בתוך שלך מלאתי: **מאי דאית לי כו'.** אצל רבנן צמר מעיקרא אולי וסביר דבעל השור כולה הויא עביר בעיד הלכך במועד בעל השור משלם כוליה וצמס בעל השור משלם פלגא ופלגא מפסיד וגבי מתניתין נמי צמר כורה אוליין ושניהם פטורין: **הניח אבן.** צור כרויה ואדם אחר צא והניח אבן על שפתה: **באו למחלוקת כו'.** לרבנן בעל האבן חייב דהוא גרם כל הנפילה ומשום גרמא צמקין ליכא למיפטריה ^(א) דאבן נמי היינו צור והויא עביר ^(ב) דאבן נמי הוא דומה לזה אצטו וסבירנו כו' ולרבי נתן צין שניהם משלמי:

ה"ג

ע"ה א ב ג ד מ"י פ"י
מהלכות י"מ הלכה י"ח
סמג עשין סח טו"ע ח"מ
ס"י מי עסקי לא ועי'
מ"מ ובהשגות:
ע"ה ה ו ז ח מ"י שם
הלכה י"ט טו"ע שם
סעף ל"ג:
פ ט י מ"י שם הלכה כ'
טו"ע שם סעף ל"ג:

מוסף רש"י

להבילו ולא לחבטו.
משום דעזד ליה הצל
לצור ולא משום הצטו
(לעיל ג'). רבי נתן
דיינא הוא. א"כ"ה היה
דלמאמין בהוריות צפ'
צמא (ב"מ ק"ח). דאמר
ליה בעל השור. ההורג,
לבעל הבור אנא תוראי
בבירך אשכחיתיה. מ"מ,
הלך כל המוק עליו, מה
דלית לי לאשתלומי מצעל
השור משתלמנא, אם תם
הוא משלם רביע, ואפילו
היוק הוא לצדו לא היה
משלם אלא חצי מוק ועבשו
שש אחר עמו ישלם רביע,
והשאר משתלמנא מינק
(לעיל י"ג).